

Я. О. Кушнір,
*студент V курсу 18 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ОСВІТИ ОСІБ, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Конституція України передбачає право кожного громадянина на освіту, не винятком є і особи, засуджені як до покарання у виді позбавлення волі на певний строк, так і до довічного позбавлення волі. Таке положення Основного Закону, що передбачає надання освітніх послуг без будь-яких дискримінацій, відповідає міжнародним стандартам поведження з ув'язненими. Діяльність, спрямована на підвищення загальноосвітнього і фахового рівня засуджених під час відбування покарання, значною мірою сприяє корисній зайнятості засуджених, прискоренню процесу соціальної адаптації після звільнення, запобіганню рецидиву злочинів. Проте надання освітніх послуг корисне, перш за все, особам, які відбувають покарання у виді позбавлення волі на певний строк. Актуальність обраної теми зумовлена саме питанням про доцільність навчання осіб, які засуджені до довічного позбавлення волі, про якість надання таких освітніх послуг в Україні, можливість їх надання та відповідність умов в українських установах виконання покарань міжнародним рекомендаціям.

Питання щодо освіти осіб, які перебувають в установах виконання покарань, було предметом розгляду великої кількості вчених, серед яких К. А. Автухов, Т. А. Денисова, О. Г. Колб, О. В. Лисодєд, А. Х. Степанюк, С. В. Сюр, О. В. Таволжанський, І. С. Яковець та ін.

Аналіз українського законодавства, наукові напрацювання на вказану тему показують, що основна увага приділена саме освіті осіб, які після відбування покарання опиняться на волі, з метою надання їм необхідних знань. Щодо осіб, засуджених до довічного позбавлення волі, законодавець, скоріш за все, говорить не про повноцінне навчання, а про проведення просвітницької роботи.

У розділі IV гл. 22 Кримінально-виконавчого кодексу України визначено особливості виконання покарання у виді довічного позбавлення

волі, проте яким чином надаються освітні послуги, не зазначається, крім вказівки у ч. 4 ст. 151 КВК України, що для засуджених, які не мають загальної середньої освіти, у виправних колоніях утворюються консультаційні пункти [1].

На Шостому Конгресі ООН з попередження злочинності та поведінки із правопорушниками, який відбувся в Каракасі в 1980 р., було вказано, що «тривалі строки обмеження волі, особливо довічне ув'язнення, не служать бажаним цілям до тих пір, доки не проводяться адекватні заходи з тим, щоб включити цих засуджених в загальне середовище соціального життя на відповідному етапі». На цьому ж Конгресі підкреслювалася вся важливість розробки програм щодо працевлаштування, навчання, а також щодо соціальної, фізичної та психологічної підтримки.

В. Човган зазначає, що необґрунтована систематична ізоляція приводить до практичної заборони брати участь у навчанні у школі, професійно-технічних закладах колонії, що виходить із специфічних правил ізоляції. І все ж постає питання про необхідність здобуття або підвищення рівня освіти засудженим до довічного позбавлення волі. Варто акцентувати на доцільності надання освітніх послуг внаслідок деяких причин.

Існує юридична можливість того, що частина довічно ув'язнених вийде на волю, де вони повинні себе реалізувати як законслухняні громадяни, які забезпечуватимуть себе принаймні достатнім життєвим рівнем.

Довічно ув'язнені мають можливість працювати у себе в камерах, для чого знадобляться професійні навички, які отримати можна лише здобувши певний багаж знань; крім того, частина довічно ув'язнених отримує шанс проживати і працювати разом із іншими ув'язненими [3].

Освіта слугує фактором психологічної підтримки. Наприклад, як зазначає В. С. Мухіна, ті, хто мають вищу освіту, хоча вона й не виступає показником духовної висоти, краще витримують умови довічного ув'язнення[2].

Але, як правило, сутність освітніх послуг, наданих довічно ув'язненим, зводиться до такого: на відміну від соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі на певний строк, яка має метою виправлення й ресоціалізацію їх, робота із засудженими до довічного позбавлення волі спрямована на формування та збереження у них соціально-корисних навичок, нейтралізацію негативного впливу умов тривалої ізоляції на особистість засуджених, профілактику та попередження їх агресивної поведінки щодо персоналу, інших засуджених та щодо себе, усвідомлення провини за вчинені злочини та розвиток прагнення до відшкодування заподіяної шкоди [4].

Можливість доступу до вищої освіти осіб, засуджених до довічного позбавлення волі, не передбачена українським законодавством, проте, за словами експерта Харківської правозахисної групи В. Човгана, доступ до вищої освіти довічно ув'язнених – це питання до кінця не врегульоване навіть на міжнародному рівні. Проте на практиці в Україні мають місце позитивні зрушення. З новин дізнаємося, що вже декілька осіб в Україні отримали в умовах виконання покарань базову та повну вищу освіту [5].

Таким чином, можна говорити про те, що сьогодні освіта для осіб, засуджених до довічного позбавлення волі, розглядається як спосіб «гаяти» час при відбуванні покарання, знаходити принаймні найменший сенс подальшого існування і, звичайно, запобігти суїцидальним випадкам засуджених та їх агресії відносно адміністрації установ виконання покарань. Тому на законодавчому рівні вказане питання потребує більш детального врегулювання, зокрема, і щодо реальної можливості здобуття вищої освіти, наприклад, шляхом дистанційного навчання.

Список літератури

1. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України № 1129-IV від 11.07.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 3–4. – Ст. 21.
2. Мухина В. С. Отчужденные: Абсолют отчуждения / В. С. Мухина. – Сергиев Посад: Издательство «Свято-Троицкая Сергиева Лавра», 2010. – С.237.
3. Диденко А. Пожизненное заключение: европейские стандарты и украинская практика / А. Диденко, В. Човган; под общ.ред. Е. Е. Захарова. – Изд. 2-е, исправл. и доп. – Харьков: Права человека, 2014.
4. Кримінально-виконавче право України : підручник / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого; ред.: В. Голіна, А. Степанюк. – Харків : Право, 2011. – 328 с.
5. Освіта для довічників. Доступ обмежено [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/socium/osvita-dlya-dovichnikov-dostup-obmezheniy-.html> (дата звернення – 20.03.2017). – Заголовок з екрана.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 2

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т2 ., – 260 стр.
ISBN – 978-966-2740-94-3

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-94-3

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

З М І С Т

Бабій О. Г., Гавриленко М. М. Клименко Є. А.	Пенітенціарна пробація як складова ресоціалізації в Україні.....	3
Бірюков М. С.	Зміни до порядку направлення осіб до відбування покарання у виді позбавлення волі.....	10
Богатюк О. В.	Мета соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	13
Бугайчук А. А.	Сучасна кримінально-виконавча політика України.....	17
Бурикін В. В.	Про імперативність ресоціалізації звільненої з установи виконання покарання особи.....	21
Вовк М. М.	Відповідність вітчизняного законо-давства у сфері виконання покарань між-народним та європейським стандартам поведження із засудженими.....	24
Гадзіна М. Ю.	Звільнення від відбування покарання за хворобою: проблеми та шляхи їх розв'язання.....	28
Герашенко С.	Виконання покарання у виді арешту.....	32
Гнітій А. О.	Проблемні питання застосування та виконання покарань у виді громадських робіт.....	35
Голєв В. І.	Виправні роботи на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи.....	39
Головко Д. Є.	Кримінально-правові проблеми застосування звільнення від відбування покарання за хворобою.....	42

Грабовська Я.Г.	Особливості виправлення та ресоціалізації неповнолітніх.....	47
Григоренко В. О.	Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.....	50
Грицева О. О.	Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	54
Гриша І. О.	Міжнародний досвід застосування покарання у виді громадських робіт.....	58
Дейнега К. В.	Участь громадськості у виправленні та ресоціалізації засуджених.....	62
Дейнега М. В.	Праця засудженого в умовах ізоляції в контексті реалізації його матеріальних зобов'язань.....	66
Джелалі В. Ф.	Деякі проблеми виправлення та ресоціалізації неповнолітніх осіб.....	70
Дзандзава Г. М.	Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	74
Дроздова В. І.	Потрапляння наркотичних засобів до установ виконання покарань.....	78
Дуброва Т. В.	До питання про право на свободу віросповідання засуджених до позбавлення волі.....	81
Железнякова Н. І.	Соціальна адаптація засуджених до позбавлення волі під час відбування покарання.....	84
Задерей О. В.	Застосування амністії до осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки: правовий аспект та перспективи застосування в сучасних українських реаліях.....	88

Зайцева А. О.	Поняття та порядок звільнення засуджених від відбування покарання у зв'язку з помилуванням.....	91
Зелінська І. А.	Проблема переведення засудженого з однієї виправної колонії до іншої.....	94
Йосипенко Н. П.	Освіта як засіб виправлення та ресоціалізації осіб, засуджених до позбавлення волі, на прикладі зарубіжних країн.....	97
Іванов Д. В.	Перспективи створення приватних колоній в Україні.....	100
Карпова В. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до довічного позбавлення волі.....	103
Козаченко Т. О.	Щодо доцільності застосування покарання у виді обмеження волі.....	107
Козярин Д. Ю.	Особливості ресоціалізації засуджених неповнолітніх.....	111
Колісник Л. Г.	Питання забезпечення права засуджених на охорону здоров'я.....	115
Кудря А. Р.	Забезпечення конституційного права засуджених на охорону здоров'я: основні проблеми та можливі шляхи їх вирішення...	119
Куктенко Є. Л.	Пробація щодо неповнолітніх як спосіб попередження злочинності.....	123
Курочкіна О. О.	Порівняльна характеристика змісту і основних ознак виконання покарання у виді виправних робіт в радянський період та за часів незалежності України.....	127
Кухар К. І.	Актуальні проблеми застосування інститутів амністії та помилування в Україні.....	130
Кушнір Я. О.	Про забезпечення доступу до освіти осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.....	135

Лук'яненко Н.Ю.	Ресоціалізація засуджених як напрям державної пенітенціарної політики.....	138
Лучникова Д. Ю.	Проблеми ресоціалізації осіб, які не досягли повноліття.....	141
Ляшкевич Є. І.	Місце законних інтересів у складі правового статусу засуджених.....	144
Мандзюк М.	Проблемні аспекти ресоціалізації засуджених.....	146
Михайлова Г. В.	Проблеми підготовки засуджених до звільнення від відбування покарання.....	149
Ненька Г. Ю.	Проблеми застосування покарання у виді виправних робіт.....	152
Онищенко А. Г.	Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань шляхом реалізації індивідуальних заходів.....	156
Оніщенко З. О.	Правовий механізм забезпечення безпеки засуджених осіб та персоналу в місцях позбавлення волі.....	159
Очерет М. О.	Роль соціально-виховної роботи із засудженими в установах виконання покарань..	162
Очкін Р. В.	Міжнародні аспекти проведення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	165
Панішева Ю. С.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	168/
Плеханов М.	Місце інституту пробації в системі ювенальної юстиції.....	171
Погребняк О. О.	Деякі питання забезпечення безпеки персоналу установ виконання покарань...	175
Позняк Ю. В.	Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі.....	178

Поллак М. О.	Міжнародні стандарти поводження із засудженими.....	182
Пономаренко Є. С.	Удосконалення функціонування слідчих ізоляторів в умовах реформування кримінально-виконавчої системи України...	185
Прокопенко О.Г.	Оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення як елемент досудової пробації.....	190
Прокоф'єва А. К.	Проблема правового забезпечення права засуджених на відбування покарання за місцем проживання.....	194
Романюк А. О.	Щодо гуманізації системи виконання покарань в Україні.....	197
Роянова І. В.	Правова сутність досудової пробації та підстави її застосування.....	202
Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	205
Савенко Є. О.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	209
Сархош Ю. Д.	Виправлення засудженого: до визна-чення поняття.....	213
Смирнова А. О.	Проблемні питання громадських робіт у системі кримінальних покарань.....	216
Суліменко О. В.	Ресоціалізація жінок, засуджених до позбавлення волі.....	219
Толокольнікова К. С.	До питання обмеження прав засуджених....	223
Уласевич Д. В	Активне виборче право засуджених.....	226
Червона С. Р.	Деякі аспекти виконання арешту.....	229
Чередниченко Д. А.	Виправлення як мета покарання засуджених до позбавлення волі.....	232

Чернишова Є. М.	Виховна робота з неповнолітніми в кримінально-виконавчому аспекті.....	235
Чусько В. В.	Пріоритетні завдання та перспективи реформування державних кримінально-виконавчих інспекцій в Україні в службу пробації.....	239
Шепеленко Л. В.	Інститут пробації: зарубіжний досвід і перспективи розвитку в Україні.....	243
Шульгата М. О.	Проблеми виконання покарання у виді штрафу.....	246
Щербакова К. Я.	Окремі питання доцільності створення слідчих органів державної кримінально-виконавчої служби України.....	251

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 18,68. Облік.-вид. арк. 13,8.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.